

אור לישרים

תרי"א היא רפואה לזה, לכן קאמר סעפים הוא שונא והתורה הוא אוהב וחושבנא דדין כחושבנא דדין.

בבב מבואר הפסוק (דברים ל') העדותי בכס היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נותני לפניך הברכה וקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וחרעך, וי"ל הל"ל ובחרת בחיים ובברכה, לכן נאמר דגימטרי' ס"ם ולי"ל"ת בגי' מות וקללה, והנה ב' אלו כחות הם רוצים לפתות האדם ולהטותו מדרך החיים, אמנם נגד היצה"ר ברא הקב"ה היצ"ט שהוא חבר טוב היפוך חבר ר"ע בגי' ת"פ כנ"ל, וחבר טוב בגי' ברכה, אכן אין זה מספיק, שהיצ"ר נקרא מלך זקן וכסיל, והיצ"ט נקרא ילד מסכן, וחכמת המסכן בזוי, אכן התורה שהיא בגי' מו"ת וקללה היא תבלין, שבוה יכול לכבשן, כאמרם בראתי יצה"ר בראתי תבלין, והיא נקרא' חיים כי עץ חיים היא למחזיקים בה, ולכן קאמר הקרא כשתייעץ שתבחר בחיים ובו תכבוש ב' אלו כחות, וזה שמסיים למען תחיה אתה וחרעך, ר"ל שלא תקטול בניך ולא תהי' משוחטי הילדים וק"ל.

וכן אמרו בגמרא (ברכות י"ד) על פסוק ושבע ילין בל יפקוד רע, דקאי על המשביע עצמו בדברי תורה, ולכן מסיים בל יפקוד רע דהמשחית זרעו נקרא רע, וגר' דמשו"ה ביארו עוד תיקן מפ' אחד דהיינו אש תמיד וגו' משום הקרא הראשון לא מהני אלא למי שהוא אוהב תורה, אבל מי ששנה ופירש הימנו, ודאי שהוא שונא התורה, שאין רוצה לראות פניה, מאי מהני שיאמר פסוק שאינו מקיימו, לכן תקנו שיאמר פ' אש תמיד וגו' כי מה אש של המזבח הדולק תמיד יומם ולילה ילפינן דפושעי ישראל אין אור של גהינם שולטת בהם, ונמצא דנפשות של פ"י נמשלו למזבת, והמצות נמשלו לנחתשת שהוא עליו כעובי דיגר זהב, והמז"ל שאין לו מצות שיהיו מגינות עליו כנ"ל, שם יהי' אש תמיד לא תכבה, כמ"ש הנביא (ישעי' כ"ו) בסופו ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים **כי** כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה ויהי' דראון לכל בשר, וכבר בארנו שלא יהי' דראון אלא להמשחית זרעו, וכשיתן זה אל לבו בודאי יטהר מחשבתו שלא ישלוט בו הס"ם והלילית, ועוד מצאתי רפואה בדוקה כוללת לכל אדם מרבא ועד זעירא כנגלה ע"פ הטבע, דזה לשון הראב"ע פ' יתרו על הפסוק לא תחמוד וגומר, אנשים רבים יתמחו על זאת המצוה, איך יהי' אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו, כל מה שהוא נחמד למרא' עיניו, ועתה אתן לך משל, דע כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהית' יפת תואר, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן, ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים שיתאו, שיהי' לו כנפים לעוף השמים, ולא יתכן להיות ככה, כל משכיל צריך שידע כי אשה יפה או ממון, לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר לו חלק השם, וא' קהלת לאשר יתנו חלקו, ובעבור זה המשכיל לא יתאוה ולא יחמד, ואחר שידע שאשת רעהו אסרו לו השם ב"ה, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי עכ"ד בקוצר, ותוכן סונתו שלעולם לא יחמוד ולא יתאוה אדם דבר שאי אפשר לו להשיג בשום תחבולה בעולם, ונמצא כשישים האדם אל לבו שאף אם יבא לידי מעשה

רע, חלילה לי לעבור פי ה' שהוא הרואה אותי, ויחשב בגדל העונש, ובודאי לא יהרד בו כלל, כיון שאין לו שום פני' להשיג אותו, ועיי' לא יחמד ולא יתאה ולא יהדר, ונמצא שהרשעים אשר חמדו מה שאינו שלהם, אלו היו יודעין שאינן יכולין להשיג תאותן, בודאי לא היו חומרים, רק שהוא סבר שהוא יכול להשיג, ולפעמים הוא מהרד באשה שהיא צנועה וכשירה, ואפי' יתבענה לה לא תשמע לו, אלא שהוא סבור שתשמע לו, ואפי' בפרוצה עכ"פ אינו נמלט מתחלת ממושכה מחלת לב, וכשיהי' כשירה אפשר שיחלה חולת אהבה, ובגמרא מביא מעשה בא' שנתן עיניו באשה אחת, והעלה לבו טינא ואמרו זרופאים שאין תקנה לו עד וכו' ולבסוף אמרו שידבר עמה אחורי גדר ואמרו חכמים ימות ואל ידבר עמה אחורי הגדר, ונמצא שיהי' תרחוריו סיבת חליו, וארז"ל אם פגע בך מנוול זה משכיהו לבה"מ, אם ברזל הוא נימוח שנאמר הלא דברי כאש נאום ה' ואם אבן הוא מתפוצץ שנאמר וכפטיש יפוצץ סלע כ"ה גי' הריטב"א, ונמצא דיצר הרע נמשל בקרא לסלע, וכבר בארנו הסעיפים היינו מחשבות ודמיונות, והיינו דקאמר הקרא תחת אשר מכניסו במחשבתו מחשבות המביא לידי חולאת, ותחת שמכניס במוחו דמיונות של היצה"ר, הוא מוציא ממוחו הילדים ויהי' הפי' בנחלים ל' מפה נחלה מאור ר"ל במקום חלאים רבים, וכיון שהוא אומר זה תחת זה אין שייך לומר אלא אם זה ההיפוך מזה ר"ל תחת זה שניתן לקח זה או אם תחת זה שמכניס מוציא זה, אבל לא שייך לומר תחת זה שנתן מוציא זה, לכן לפי הקריאה של סוחטי הילדים שייך לומר תחת ר"ל שסוחט ממוחו ילדים תחת אשר חכניס במוחו הרהורים רעים שהם נחלים וסעיפי סלעים אבל לפי הכתיב שוחטי תילדים דהוי קאי על הבנים שיהי' לו מאשתו לא שייך לומר תחת רק יען כמו יען כי גבהו בנות ציון ולכך הוכרת הגמ' לומר אל תקרא וכו' כנ"ל, וק"ל.

והנה חכמי הרופאים כתבו, דהחולי של מרה שחורה ר"ל קשה היא רפואתו, משום דתמיד קודם שיעסוק ברפואה צריך לסלק הסיבה המביאה החולי לחליו, דאל"כ בעוד שעוסק ברפואה הסיבה יוסיף ויחזיק תחולאת, והנה המרה שחורה באה מרוב פחד ויגון שהי' לו מקדמת דנא, לכן צריך לצוות לו שלא ידאג ויפחד, וזה אין ביד החולי, שהמרה שחורה מרמה לו תמיד בכח הדמיון חזיונות מבוהלת אשר הוא צריך לפחד ולדאוג עליהם, וא"כ כל זמן שאין מרופא מחליו, אף שיעסוק ברפואה הממעטת את תחולאת, מ"מ יוסיף החולי ע"י יגון ופחד, לכן הרופא מומחה שיבין את זאת, דרך משל שאם לא יעסוק ברפואה יתוסף תחולאת כל שבוע חלק רביעי מהיגון, וא"כ הרפואה שאינו בכחה למעט החולי שבוע אחד כ"א רביעית, ומכ"ש רפואה פחותה מזה, שלא יפטור החולי מחליו, כיון שמה שפוחת ע"י הרפואה נתוסף ע"י היגון, אכן אם הרופא נתן רפואה חזקה שיוכל למעט החולי תוך שבוע א' חצי תחולאת, אז אף שהיגון גורם שיתוסף שבוע א' רביעית, אפילו הכי כיון שהרפואה חזקה יותר מהסיבה כפליים, וכל מה שהסיבה מרבה הרפואה ממעטת, ונמצא שתוך ד' שבועות יתרפא החולי, וכן הדבר הזה, דכיון שהשחית

אור לישרים

כד

[הפסוק 11:11]

ורעו והשרה בלבו הס"ם ובמוחו הלילית, כבר נחלה הלב והמוח שהם כלי המחשבה, ואם ירצה לרפאותם דהיינו שיעסוק בתשובה, צריך תחלה שיסיר הסיבה דהיינו שלא יבא לידי טומאה בלילה ע"י הרהורי דיומא, וזה קשה מאד, כיון דכלי המחשבה הם ביד הס"ם ובת זוגו, והם מביאים מחשבות דמיונים כדי שיהרר הרהורים רעים, והוא ממש דומיא דמרה שחורה שהיגון הוא סיבות החולאת, והחולאת הוא סיבת היגון, וכן הדבר הזה שההרהורים רעים הם סיבות הטומאה, והטומאה הם סיבות הרהורים רעים, ולכן כ' בזהר שלא יוכל לתקן חטא זה כ"א בחילא דתיובת' תקיפא, כמו הרפואה חזקה שיתרפא מהר, וכל דברינו אלה מבואר במה שאמר הנביא שהתחלנו, שאחר שאמר כ' י פ' ה' דבר דהיינו השכינה שנקראת פי ה' קאמר השכינה מה היא אומרת בני ים גדלת י ורוממת י והם פשעו בי, בי דייקא ר"ל תחת הייתי מגדלם ורוממם בין העמים כדכתיב (דברים כ"ח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, אבל הם פשעו בי, שהם גרמו בפשעיהם שהשפחה יורשת אותי, אחר שהייתי גברת ממלכה, עתה אני שוממה ובזוי' מכבודי, קאמר ידע שור קוניו וזמור אבוס בעליו, ר"ל שהס"ם המכונה בשם שור ידע את הלילית שהיא קן שלו, כדכתיב (ישעי' ל"ד) שם הרגיע הלילית ומצאה לה מנוח שמה קנינה קפוח, וידע הוא מלשון וידע אדם את חוה אשתו, וזמור אבוס בעליו ר"ל שהלילית נקראת חמור היא מטמאה לב"א ומתוך זה אוכל בעלה הס"ם, דהיינו שע"י יונק מהקדושה, ישראל לא ידע אלא משחית את זרעו, עמי לא להתבונן מה שגרמו בפשעיהם, ואמר הוי גוי חוטאים עם כבד עון זרע מרעים בני ים שחיתים עזבו את ה' נאצו קדוש ישראל נזורו אחר, מבואר עפ"י מה דאי' בספרי מוסר דגוי היינו ת"ח, כדכתיב (שמות י"ט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ושאר עמא דארע' נקראים עם, וקאמר שאפי' ת"ח שאין מנאפים ביד או ברגל ח"ו, עכ"פ חוטאי' בשוגג בעון קרי, כי מויד לא מקרי כיון שלא כונו לזה, אבל אונס נמי לא מקרי, שבא מהרהורי דיומא, ואעפ"י שאין הקב"ה מצרף מחשבה למעשה, מ"מ כיון שבא לידי מעשה בשינה לא חשיב כאונס, אין בין אונס למויד אלא שוגג, ונמצא דת"ח חוטאים והעם עוברים על כבד עון שהוא כנגד ג' עבירות החמורות, ומפרש כיצד זרע מרעים ר"ל שהוא גילוי עריות, בני ים שחיתים שהוא ש"ד, עזבו את ה' נאצו את קדוש ישראל הוא ע"א, נזורו את ה' ר"ל שהם דביקים בס"א, וקאמר על מה תוכו עוד תוסיפו סרה כל ראש לחלי וכל לבב דוי ר"ל שהסיבה הכאותיכם שהם הרהורים רעים, אותו הכאה גורם שעוד תוסיפו סרה, וקאמר הטעם ע"ז מפני שכל ראש לחלי וכל לבב דוי ר"ל שהחלאת כבר שלט בלב ובראש, שבלב שורה הס"ם ולילית בראש, וכאשר הוצאנו לעיל בשם ס' מרפא לנפש, והם המביאים לידי הרהורים רעים, וקאמר

[הפסוק 11:11]

[אוצר החכמה]

אור לישרים

מ כ כ ר ג ל ו ע ד ר א ש א י נ ב ו מ ת ו מ פ צ ע
 ו ח ב ו ר ה ו מ כ ה ט ר י' ל א ז ו ר ו ו ל א ח ו ב ש ו
 ו ל א ר כ כ ה מ ב ו א ר, ד ה ר א ב"ע כ' ד כ א נ ח ס ר ת י ב ת ר ק, ד ל פ י פ י' ה מ ל ו ת
 ה י' מ ש מ ע ש א י נ ב ו מ ת ו מ ו פ צ ע ו ח ב ו ר ה ו מ כ ה ט ר י' כ ל ז ה א י נ ב ו, ו ה א מ ת ל א כ נ
 ה ו א, א ל א ד ה ו י כ א ל ו א מ ר ר ק פ צ ע ו ג ו', ו ל פ י ד ר כ י נ ו ג א מ ר ד ה ק ת י ב ה
 ד ק ח ס ר ג ב י מ ת מ, ו מ ת"ם נ כ ת ב ח ס ר ש ה ו א ג י' ל י ל י ת, ו מ ש"ה ק א מ ר מ כ כ ר ג ל
 ו ע ד ר א ש א י נ ב ו ר ק מ ת"ם ר"ל ל י ל י ת, מ ש ו מ ד ה ש ח ת ת ז ר ע נ ע ש ה ע"י ח י מ ו מ
 כ ל ר מ"ח א ב ר י ו, ו מ ש"ה א פ ע ל פ י ש א מ ר ו ש מ ש כ נ ה ב ל ב, מ"מ מ ת פ ש ט ו ת ב כ ל
 ר מ"ח א ב ר י מ, ו א פ ש ר ש כ י ו נ ד ל פ י פ ש ו ט ו צ ר י כ ל ה י ו ת ת י ב ת ר ק ק ו ד מ פ צ ע,
 ו ל פ י ה ר מ ז צ ר י כ ל ה י ו ת מ י ל ת ר ק ק ו ד מ מ ת ו מ, ל א נ כ ת ב מ ל ת ר ק כ ל ל, כ ד י
 ל ת ת מ ל ת ר ק ב א י ז ה מ ק ו מ ש י צ ט ר כ כ נ"ל, ו ק א מ ר פ צ ע ו ח ב ו ר ה
 ו מ כ ה ט ר י' ה ב ג י מ ט ר' ל י ל י"ת ו ר"ע, ד א י ה ו נ ק ר א ר ע ד ז ה ו א ח ד מ ו'
 ש מ ו ת ש נ ק ר א ו ל ו, ו נ כ ת ב ו ה ב א ש נ י ו ו י ה ח י ב ו ר, ל ת ו ד ו ת ש ה מ ש ל ש ה, ש ש ל ש ת נ
 י ש ל ה מ ח ד ד ב י ק ו ת, ש ה ל י ל י ת ד ב ו ק ה ב ס"ם ה נ ק ר א ר ע ו ד ב ו ק ה ב ו ש ג מ ה ו א
 נ ק ר א ר ע ו ה ו א מ כ כ ר ג ל ו ע ד ר א ש, ו ק א מ ר ב ת ר ה כ י ל א ז ו ר ו ו ל א
 ח ו ב ש ו ו ל א ר ו כ כ ה ב ש מ מ נ ד ע ת ה ש נ ע ש ה ח ב ר ל א י ש
 מ ש ח י ת, ק א מ ר ש ל א נ ח ש ב ו ל ו כ מ ו ז ר ש נ א מ ר ע ל י ו ל א י ת י' ב כ א ל ז ר, ר ק
 ש נ ע ש ה ח ב ר ו ל א ח ו ב ש ו ר"ל ש א י נ ה ו א ב"ב ו ה י צ ה"ר כ א ו ר ח, ר ק ש ה י צ ה"ר כ ב ר
 ה ו א כ א י ש ו ח ו ב ש ל' א ד נ ו ת, כ מ ו (י ש ע י' נ"ז) ל א א ה י' ח ו ב ש ר"ל ש ה י' מ ק ד מ ת ד נ א
 ב"ב ו א ד ו נ ע ל ב י ת ו ע ת ה א י נ ה ו א ד א ד ו נ, ו ל א ר כ כ ה ב ש מ נ כ מ"ש ה מ ש ו ר ר ע"ה
 (ת ח ל י מ ל"ב) ר כ ו ד ב ר י ו מ ש מ נ ה מ ה פ ת י ח ו ת, ו ק א י ע ל ה מ פ ת ה, ו ל ז ה ק א מ ר
 ה נ ב י א א פ ש ל פ י ה נ ר א ה ה מ ה כ א ל ו נ ת ר כ כ ב ש מ נ ב ד ב ר י פ י ת ו י, א ב ל ל א כ נ ה ו א
 ש ה מ ה פ ת י ח ו ת, ו ק א מ ר א ר צ י כ מ ש מ מ ה ע ר י כ מ ש ר ו פ ו ת
 א ש א ד מ ת כ מ ל נ ג ד י כ מ ז ר י מ א ו כ ל י מ א ו ת ה
 ו ש מ מ ה כ מ ה פ כ ת ז ר י מ ר"ל א ר צ י כ מ ה י א ה א ר צ ה ק ד ו ש ה ח י א
 ש מ מ ה, כ מ ו ש א מ ר ה מ ק ו נ נ (א י כ ה א') נ ת נ נ י ש ו מ מ ה כ ל ה י ו מ ד ו ה, ע ר י כ מ ש ר ו פ ו ת
 א ש ר"ל ה ע ר י מ ה מ ה ה מ ד ו ת, כ מ ש"ל ג ב י י ו ס פ ש נ ת נ א ו כ ל ב ע ר י מ א ש ר י ק ב ל ו
 פ ר י ו ל ח ל ו ח י ה מ צ ו ת, ה מ ה י ב י ש י מ כ ס ו ח י מ, ו מ מ ד ו מ ש ל ח א ש ב ע צ מ ו ת י ו ו י ר ד נ ה,
 ו ק א מ ר א ד מ ת כ מ ל נ ג ד י כ מ ז ר י מ א ו כ ל י מ א ו ת ה
 ר"ל א ת ג ו פ ו ת י כ מ א ש ר י ע ש ו פ ר י ת ב ו א ת ה י א מ ע ש י ה מ צ ו ת, א ו ת נ ה פ י ר ו ת נ ו ט ל י מ
 ח ז ר י מ, ה מ ה ה מ ח נ ה ש ל א ל ז ר ר"ל ה ח י צ ו נ י מ ה נ ק ר א י מ ע ל ש מ ו ז ר י מ, ו ק א מ ר
 ו ש מ מ ה כ מ ה פ כ ת ז ר י מ ר"ל ש א ר צ י כ מ ש א מ ר ת י ש ה י א ש מ מ ה
 ל א ד י ש ה י א ש מ מ ה א ל א ש ה י א ש ו מ מ ה כ מ ה פ כ ת ז ר י מ, ו ת ר ג ו מ י ו נ ת נ א ת ח ל פ ו
 ו י ח י ב ו ל נ ו כ ר י נ, ו ק א מ ר ו נ ו ת ר ה ב ת צ י ו נ כ ס ו כ ה ב כ ר מ
 כ מ ל ו נ ה ב מ ק ש ה כ ע י ר נ צ ו ר ה מ ב ו א ר ש א י נ ע ו ש י נ
 ה ס ו כ ה א ל א ב צ מ צ ו מ ג ד ו ל כ ד י צ ו ר כ ש ו מ ר ה כ ר מ, כ נ י ה' מ ק ו מ ה ש ר א ת
 ה ש כ י נ ה ה נ ק ר א ת ב ת צ י ו נ, ש א י נ ל ח ק ב"ה ע ת ה ב ע ו ל מ ו א ל א ד' א מ ו ת ש ל ה ל כ ה,
 ו ה ו ל א י ש ה י ת ה נ ו ט ר ת כ ר מ ה' צ ב א ו ת, א ל א ש ה י א נ ו ט ר ת כ ר מ י מ א ח ר י מ כ מ ו
 ש א מ ר ה ש מ נ י נ ו ט ר ת א ת ה כ ר מ י מ ש ל י ל א נ ט ר ת י, ו ק א מ ר ת ו כ מ ל ו נ ה

אוצר החכמה
תח"ח 1234567אוצר החכמה
תח"ח 1234567

אוצר החכמה

תח"ח 1234567

אור לישרים

כו

ב מ ק ש ה ו תראה דמשיה נקרא גבי כרם סוכה וגבי שדה קישואין מלונה, משום דגבי כרם צריך שימור כל הימים אשר הגפנים נטועים בכרם, אפי' בזמן שעדיין לא נתבשלו הענבים, כדי שלא יגבבו הגפנים, ולכל כרם וכרם צריך שומר אחר, כי בזמן שזה צריך שימור גם זה צריך שימור, לכן נקרא הסוכה שעושה השומר יותר קבוע, ממלונה במקשה דשם א"צ לשמור רק איזה לילות, מעת שהתחילו להתבשל עד שיוגמר בישראל, ולפעמים בגמר בישראל שדה זה קודם שהתחיל שדה אחר להתבשל, ותולך שומר קישואין משדה לשדה, ולקח השומר המלון שעשה משדה זה לשדה אחר, ומשור' נקרא מלון שאין קבוע אלא על לינות איזה לילות, וכן השכינה אעפ"י שהיא שוכנת תוך ארבע אמות של הלכה, אין לה מקום קבוע, כי על פי הדרכ' ת"ח נעים תדים מעיד לעיד ומבית לבית, ולפעמים שהת"ח חוטא שצריכה לפרוש מאתו ולילך למקום אחר, וכן היא מקוננת (ירמ' ט') מי יתנני במדבר מלון אורחים ואעזבה את עמי ואלכה מאתם כי כולם מנאפים עצרת בוגדים, ועוד מה מלונה במקשה אינו סביבה כי אם קישואין, וארז"ל למה נקרא שמה קישואין שקשין לגוף כחרבות, כן השכינה שוכנת תוך ארץ העמים, ותאמר מלא מזיקין ורוחות רעות הקשים לגוף כחרבות, כדכתיב (ויקרא י"ז) השוכן אתם בתוך טומאתם, וקאמר כעיר נצורה שחיל רב של השונאים מקיפים את העיר, כן אף ע"פ שהיא רק תוך צימצום גדול כסוכה וכמלונה מ"מ רבו השונאים, כמו סביבות עיר תגדולה הניצורה, וכמו שאמר (שיר השירים ב') כשושנה בין החזחים כן רעיתי בין הבנות, ששושנה א' נתנה בין החזחים רבים, וקאמר לולי ה' צבאות הותיר לנו כמעט כסדום היינו לעמורה דמינו ר"ל אותו המעט שאמרתי שנתת דהיינו ד"א של הלכה לולי לא ה' זאת, כמעט היינו כסדום ולעמורה דמינו, וכן יסד הפייט ואין שיעור רק התורה הזאת, דע"י התורה עדיין היא חופפת עלינו, דאל"ה כבר נתפכת כסדום ועמורה וכמ"ש לעיל בשם הזוהר פ' שמות דעלמא מתמוגגא זעיר ולא ידיע חק עסק התורה שהיא ברית כינינו ובין הקב"ה היא מקיימת אותו כדכתיב (ירמ' ל"ז) אם לא בריתי יומם ולילה חקת שמים וארץ לא שמתי, ומכאן יליף בגמרא שאל יפתח פיו לשטן, שאחר שאמר הנביא כסדום היינו באה התשובה ע"ז שמעו דבר ה' קציני סדום ואזינו תורת אלקינו עם עמורה, ולכאורה אינו מובן דהא לא קאמר כסדום אלא שהי' אומר שאלולי שהותיר לנו היינו כסדום, אבל עתה שהותיר לנו אינו כסדום ואמאי אהדר להו דהוי קציני סדום ועם עמורה, אמנם לדברינו יובן הבארנו שהשיור הוא ד"א של הלכה ומתוך מה שהוכיח הנביא להם שישמעו דבר ה' ויאזינו תורת אלקינו מוכח שלא האזינו התורה, וכבר אמר שאין בין אנשי סדום ובינם רק ד"א של הלכה, וא"כ אם אינם מאזינים את התורה הוי כסדום, וכן כשפרשו גם מן התורה כמו כן אהדר להו הנביא וק"ל.

ופסוק זה הוא ג"כ רא"י, דלגבי תלומדים שייך לומר חלשק של שמעו ולגבי שאר עמא שייך לשון האזינו, כי גבי קציני נקט שמעו דקציני המה תלומדים כמו שדרשו רז"ל על פסוק שמלה לך קצין תהי' לנו, אם יש בידך דברים שמתכסין בהם כשמלה קצין תהי' לנו.

אָן נאָמַר לִפִּי פִּשְׁטוֹ מִפְּנֵי שִׁדְדָךְ מִי שִׁמְבֻקֶּשׁ, מִבְּקֵשׁ תַּחֲלִילָה דְּבַר קֶסֶן, יוֹתֵר
מִמָּה שֶׁהִי מְשִׁיג מִתְּבִירוֹ אֱלֹ לֹא בִיקֵשׁ דֶּחַךְ קְצִינִים שְׁאִין רוֹצִים לִשְׁמוֹעַ
כֻּלָּה, שֶׁהֵם טְרוּדִים בַּעֲסָקֵיהֶם, לִכֵּן קֹאמֵר לָהֶם שִׁמְעוּ לִכְהֹ"פּ שְׁמִיעָה קֶצֶת, אֲכֵן
לִיִּתֵּר הָעַם שֶׁהֵם בִּלְאִ"ה בָּאִים לִשְׁמוֹעַ, בִּיקֵשׁ מֵהֶם שִׁיאֻזְנוּ הִיטֵב, וְקֹאמֵר לִמָּה
לִי רֹב זִבְחֵיכֶם יֹאמֵר ה' שְׁבַעֲתִי עוֹלוֹת
אֵילִים וְחֵלֶב מֵרִיָּאִים וְדָם פְּרִים וְכִבְשִׁים
וְעִתּוּדִים לֹא חִפְצִיתִי, כִּי תִבּוֹאוּ לִרְאוֹת פְּנֵי
מִי בִיקֵשׁ זֹאת מִיִּדְכֶם רְמוֹס חֲצִירִי לֹא
תוֹסִיפוּ הַבִּיא מִנַּחַת שׁוֹא קְטוֹרֶת תּוֹעֵבָה
הִיא לִי חוֹדֶשׁ וְשִׁבְתָּ קֶרֶא מִקֶּרֶא לֹא אוֹכֵל
אוֹן וְעֶצְרָה חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲרֵיכֶם שְׁנֵאָה נִפְשִׁי
הִיוּ עָלַי לְטוֹרַח נִלְאֵתִי נִשׁוֹא, וְכֻלָּל הָעֲנִין שֶׁלֹּא חִפֵּץ
בְּרֵאוֹת פָּנִים וּבִקְרִבְנוּתֵיהֶם וּבִקְרִיאוֹת מִקֶּרֶא קוֹדֶשׁ, דְּשִׁלְשָׁה אֱלֹ הֵיוּ מוֹדִים
חֲבִיבוֹתֵיהֶם, וְכֹדֵאִיתָא בְּגִמְרָא (תְּגִיגָה ד') ר"ה כִּי מִטִּי לֵהָאִי קֶרֶא בְּכִי, וְחִבַּחַת
שֵׁם וְאִכְלַת שֵׁם אִמֵּר, עֲבַד שְׂרָבוּ מִצִּפֶּת לֹאכֵל עַל שׁוֹלְחָנוּ יִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ כִּדְכִתִּיב
לִמָּה לִי רֹב זִבְחֵיכֶם שְׁבַעֲתִי עוֹלוֹת וְגו', וְכֵן קִרְיַת הַחֹדֶשׁ וּמוֹעֵד הוּא יוֹמָא
דְּרַחֲמִי, וְעֵתָה נַעֲשׂוּ יוֹמָא דְּדִינָא, וְכֹדֵאִיתָא (שְׁבַת קמ"ה) מָה הִיוּ עָלַי לְטוֹרַח אֲר"א
אִמֵּר הַקִּב"ה לֹא דִי לְיִשְׂרָאֵל שְׁחֻטָּאִין לִפְנֵי אֱלֹא שֶׁהִטְרִיחוּ אוֹתִי לִידַע אִיזָה
גִּזְרָה קֶשֶׁה אֲבִיא עֲלֵיהֶם, אֲר"י יִצְחָק אֵין לָךְ כָּל רֵגֶל וְרֵגֶל שֶׁלֹּא בָּאת בּוֹלְשֵׁת
לְצִיפּוֹרֵי ע"כ, וְהוּא כְּמוֹ שֶׁבִיאֲרֵתִי דְּמַעֲשֵׁי הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ מִמִּי שְׁמִשְׁחִית
זִרְעוֹ, מִזֶּה נַעֲשֶׂה יִנִּיקָה לְקִלְיָפוֹת, וּמִשׁוּ"ה בָּאֵלֹ הַיָּמִים תַּחַת הוּא יוֹמִין דְּרַחֲמִי,
מִפְּנֵי שֶׁהִי מְרוּבָה בַּמִּצּוֹת מִשְׁאֲרֵי הַיָּמִים, עֵתָה הֵמָּה יוֹמֵי דְּדִינָא, וְכָל אֲהַבָּה נִהַפֵּךְ
לְשִׁנְאָה בַּעֲוֹ"ה, וְקֹאמֵר בְּפִרְיֵי שִׁכְם כְּפִיכֶם אֲעֵלֶיכֶם עֵינֵי
מַכֶּם גַּם כִּי תִרְבּוּ תִפְּלוּ אֵלֵה אֵינִי שׁוֹמֵעַ,
יִדִּיכֶם דְּמִיִּם מֵלֹא אוֹ ר"ל שֶׁלֹּא לְבַד הַטּוֹבוֹת שֶׁהֵיוּ מְגִיעִים לָכֶם
ע"י חִיקוּנֵי הַמִּצּוֹת, עֵתָה שְׁאִין אַתֶּם מִתְקַנִּים כְּלוּם, אֱלֹא אֲפִי מָה שֶׁהִיִּתֶם
מִקְבָּלִים נִדְבָה וְחֹסֵד ע"י בְּרַכַּת מַהֲנִים אוֹ ע"י תַּפִּילוֹת, ג"כ אֵין אַתֶּם מִקְבָּלִים, כִּי
בְּפִרְיֵשְׁכֶם כְּפִיכֶם וְתִרְבּוּ בַּתַּפִּילָה אֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ לָכֶם, וְכ"כ לִמָּה מִפְּנֵי שִׁירֵיכֶם
דְּמִיִּם מֵלֹא ע"י שְׁאֵתֶם סוֹחֲטִי וְשׁוֹחֲטִי הַיִּלְדִּים.

וְהִנֵּה כְּכֹר שִׁמְעֶתֶם גּוֹדֵל הַחֲלָאָת, וְאֵף שִׁישׁ עוֹד מֵאִמְרֵי הַזֶּהָר שֶׁנֶּאֱמַר עוֹד
עוֹנְשִׁים חַמּוּרִים, שְׁע"י עוֹן הַזֶּה, בָּנִים הַנּוֹלָדִים לוֹ יִהְי' מוֹסְרִים וּמִינִים
וְאִפִּיקוֹדֶסִים, וְשֶׁלֹּא יִגְלוּ לוֹ אֲמִיתוֹת תַּתּוֹרָה, וְעוֹד עוֹנְשִׁים אַחֲרֵיהֶם, וְקֹאמֵר
מִתִּירָא לְהַבִּיאֵם כְּדִי שֶׁלֹּא יִחְי' לָכֶם לְטוֹרַח רַב, רַק כַּעַת דִּי בּוֹזָה בְּמָה שֶׁכִּבֵּר
בְּאֲרֵתִי וּבִרְדֵּתִי כּוֹבֵד הַחֲזָלִי שֶׁל עוֹן זֶה, כִּי הוּא נִגְדָה ג' עֲבִירוֹת הַחַמּוּרוֹת, וְהוּא
גּוֹזֵל לְהַקְבִּ"ה וְכֹנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּמַעֲכָב הַגְּאוּלָּה, וְכֻלִּי הַמַּחֲשָׁבָה אֵינִי בִידִי, וְכָל מַעֲשֶׂה
הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה יוֹנְקִים הַחִיצוֹנִים, וּמִכָּף רֵגֶל וְעַד רֹאשׁ מֵלֹא פְּעִיעִים וְחִבּוּרָה
זִמְכָה טְרִי, וְהוּא בְּגִדּוֹי עַד שֶׁכֵּמָה כְּרָחִין נִפְקִין עֲלָיו בְּכָל יוֹם אוֹדְהָרֹו לְהִיּוֹת
נִבְדֵּל מִמֶּנּוּ, וְהוּא בְּסִכְנַת הַמּוֹת הַנִּצְחִי ר"ל, שְׁאֵינִי זֹכֵר לְהִי עוֹה"ב לְרֹאוֹת

פני השכינה, ואינו עולה מן הגהינם ונשמתא אזלא ומשטטת בעלמא ולא משכחת
נייחי, ועוד גרוע ממנו שהוא עומד בתה"מ כדי שיהי' לדראון עולם, ונאמר
עליו ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה
והי' לדראון לכל בשר, והנה שומע זאת יבכה וידאג, מי ומי מאתנו אשר ניצל
מהעון הרע הזה, ואנחנו המה נחלאים בחולי הנפש הקשה הזה, ובדאי השומע
דברי אלה לא יתי' כ"כ משוגע וחסר דיעה שלא יחוס על גפשו הנחלאת
והאמללה ולא ימהר להיות שב ורפא לו, רק שלא נודע לכם הרפואה, לכן שמעו
שמוע אלי ותחי נפשיכם.

הנה הנביא אחר שביאר גדול העון אמר, רחצו הוצו הסיירו
רוע מעלליכם מנגד עיני חדלו הרע
למדו הטיב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו
יתום וריבו אלמנה לכו נא ונוכחה יאמר
ה' אם יהיה חטאיכם כשנים כשלג ילבינו
ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו, ופי' רש"י יו"ד
אזהרות של לשון תשובה יש כאן כנגד יו"ד ימי תשובה ונגד מלכיות זמירות
ושופרות, וחשיב לכו נא ונוכחה ג"כ בתוכם, ונראה לפי דיש מהם כלולים
מהרבה דברים, ולמה לא פרטם, ולכן פירש"י שמשו"ה כללן ביו"ד דברים, כיון
נגד עשרת ימי תשובה וכו', ונפרש כולא מלתא טעמא, דא' קאמר, רחצו,
ונכלל בו התיקן שכ' בעל ר"ח פי"ז משער הקדושה שהם מקוה הוא תיקן
גדול לעון הזה, שע"י המקוה ינער הטומאה, שהיצה"ר נקרא טמא וכדא' שבעה
שמות נקראו לו וא' מהם טמא, והמקוה מטתר טמאים, גם פי' רחצו הוא עפ"י
מה שהובא בס' כבוד חכמים פי"ד בשם האר"י, כשהאדם מוריד דמעות על
חטאיו, מלבד מה שיעבור הדמעות על מצחו ועל פניו, כדי להעביר רשמי
עונותיו יעבור גם על ידיו שנאמר וביד כל אדם יחתום, ובפרט לעון הזה,
שהענינים סיעו סיוע שיש בו ממש לעבירה, כדאיתא שהורע נוטל מאור
עיניו של אדם, ואמרו ז"ל עינא וליבא תרי סרסורי דעבירה, עינא גי' ס"ם,
ולב א' ששמה שורה צריך העין תתקן בדמעות, וזהו שאחר שאמר הנביא
ידיכם דמים מלאו קאמר רחצו ר"ל רחצו הדמים שבידכם בדמעות, הוצו
ר"ל תתחדשו ותזכו הלב, שכלב שלם קבלו עליכם לעזוב את החטא, הסיירו
רוע מעלליכם מנגד עיני נזי זהו מבואר עפ"י מה דאיתא
בס' כבוד חכמים שם שפעולות וידוי, מפני שע"י החטא נברא מקטרג והוא
עומד וצווח לפני הקב"ה לעשות דין על שבראו בחטאו, וכשהוא מתוודע שוב
אין לו פתחון פה, שהקב"ה אומר לו ראה הוא בעצמו מתוודה וזודה ומתחרט,
והוא הולך מנגד עיניו, והיינו דקאמר הסירו רוע מעלליכם ר"ל המקטרג אשר
בראתם ברוע מעלליכם, תסירו מנגד עיני ע"י הוידוי.

והנהגה שלשה אלה קרוב אליכם בפיכם ובלבבכם, בלי ספק השומע לדברי אלה שיתחרט על העבר ויוריד כנהל דמעה על התועבה והרעה אשר בעשתה, כמאמר הנביא (ירמי' ט') מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה יומם וליילה על חללי בת עמי ר"ל שמעט הדמעות לא יספיקו לרחוץ

הדם אשר מלאו ידינו, וחללים רבים אשר שפכנו בעוונינו, מי ידע כמוה צדיקים וצדקניות חסידים וחסידות חתנים וכלות אשר מתו בעווננו, וכל זה לא הי' די אלא ששחטנו בנינו ובנותינו שלא טעמו טעם חטא בדינו, המה יתבעו דמיהם ודם זרעיהם מידינו, והענינים לא יספיקו חמעות לרחוץ דם הרב שבידינו, לכן קאמר מי יתן ראשי מים ר"ל שבכל הראש יהי' מלא מים, ועיני מקור דמעה שיהי' בו דמעה יסיפו מי דמעה, ואבכה יומם ולילה בלי הפסק, על חללי בת עמי, ואמר מי יתנונו במדבר מלון אורחים ואעזבה את עמי ואלכה מאתם כי כולם מגאפיים עצרת בוגדים ד"ל כיון שכולן מנאפים המה אינם דאויים להיות תוך ד"א שלהם כדין המקשה עצמו לדעת.

אך זה הי' יכול לומר הנביא השם, שמתוך שדיבר ה' אליו, ידע בעצמו שהוא חף מפשע, ואף אם ח"ו כבר נתקבל בתשובה, ולכן כל מה שהוכיחו לישראל הוכיחו בלשון נוכח לרבים, ולא שיתפו עצמם בהדם, אבל אני שגם אנכי חליתי כמותכם, ומי יכול להתפאר עצמו במה שהתפאר יעקב אבינו ע"ה, שהי' בן פ"ו שנה כשנשא לאה אמנו, ואמר על ראובן כחי וראשית אוני, ע"כ צריך אני לדבר בלשון רבים מדבר בעדם, אוי נא לנו כי חטאנו, ווי מה עשינו לנשמותינו, תחת היותה אצולה בגבהי מרומים תחת כסא הכבוד ונתנית מזיו השכינה, ועתה נשלחת תנה לעולם השפל והכלה להאיר תוך גופינו העכור להנאות ולטובת, כדי לקבל שכר כפועל, ולא תאכל נהמא דכסופא, ולא די שלא פעלנו מאומה, אלא שעברנוה ולכלכנות מכף רגל ועד ראש מלאה כתמי מעבר לעבר, והלבשנוה בגדים צואים קרועים ובלואים, ותצטרך לשוט בעלמא ולא תמצא מנוח, איך לא נבכה תחום על נשמותינו, ונמהר להשיב לתקן את כל אשר תעונו, שלא תסבול צרות הגלגולים הרבים עד אשר תתוקן, ווי מה עשינו לנפשינו, איך לא נבכה ונחוס על נשמותינו, ונמהר להשיב לתקן את כל אשר תעונו, שלא עשינו יד לא חמלנו על גופינו ועצמותינו שלא נהי' אחר התחי' לחרפה ולדראון עולם, אוי ווי מה עשינו לאמנו האהובה היא השכינה, איך לא נחוס על כבודת בת מלך, ואיך לא נבכה על העון הזה אשר האדכנו גלותינו וגלותה, אשר עתה היא בזוי מכבודה שפחה כי תירוש גבירתה, תנו קולכם בבכי, ואתם תהיו כמוני מתחרטים ולא נשוב עוד לכסלה, וכמו שחטאנו והוא מכף רגל ועד ראש כן נתודה מא' ועד תי"ו בבכי ודמעות על חטא הזה אשר נואלנו ואשר חטאנו.

אשכננו אשמותינו גדלה ער לשמים, אדמתינו מסרנו לזרים, בגרנו, בראנו משחית לחבל, בראנו שידין ורוחין ולילין ונגעי בני אדם, גזלנו, גזלנו לקב"ה ולכנסת ישראל, דברנו דופי, דברנו לצנות וניכול פח, שחוק וקלות ראש, העווינו והרשענו, הרחרנו הרחורים רעים ביום ובאנו לידי טומאה כלילה, זרנו, זרענו לריק, חמסנו, חבר היינו לאיש משחית, טפלנו שקר, טבחנו בנינו בידינו טבחנו ולא חמלנו, יעצנו רע, ידינו דמיום מלאה כובנו, כפינו נגאלו בדם, כחינו מסרנו לנכרים, לצנו,

אח"ח 1234567

לצנות וניבול פח שמענו ולא מחינו, מרדנו, מעל מעלנו באלקינו, נאצנו, ניאפנו בין ביד ובין ברגל, סרנו, פחמנו ילדים, עווינו, עבדנו לאל זר, הוא היצה"ר, פשענו, פעלנו רע ממחשבות און, צרנו, צור העתקנו ממקומו, קשינו עורף, קשינו עצמינו לדעת, והיינו מגרה יצה"ר אל נפשינו, רשענו, רצחנו רציחות רבות, שחתנו, שחתנו זרע קודש, שקרנו, בחותם מלך מלכי המלכים הקב"ה, תאבנו, תעינו תתענו, תעבנו ברית קודש, סרנו ממצותיך הטובים ולא שוה לנו, ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו, אנא אדון הסליחות והרחמים אם אנחנו הרבינו לפשוע אתה מרבה לסלוח, סלח ומחל לחטאותינו ועווינו ופשעינו.

והנה משתפלל והתודה עזרא על מעל הגולה כתיב (עזרא י"ד) ובהתפלל עזרא ובהתודתו בכה ומתנפל לפני בית אלקים נקבצו אליו מישראל קהל

עזרא מלכות

רב מאוד אנשים נשים וילדים כי בכו הרבה בכה, הנה לא די בזה כ"א כמ"ש הנביא (ירמי' י"ג) במסתרים תבכה נפשינו מפני גוה ודמע תדמע ותירד עינינו

אח"ח 1234567

אח"ח 1234567

דמעה כי נשבת עזר ה', ופירש"י על מפני גוה מפני כבוד מלכות שמים תניתן לפסילים, ולפי דברינו תבינו כוונת רש"י, על הקדושה השיך למלכות שמים

אח"ח 1234567

ניתן לחיצונים, ושפחה כי תירוש גבירתה, על זה במסתרים תבכה נפשינו, וקאמר שתירד עינינו דמעה כי נשבת עזר ה' ר"ל תרדו דמעות על זרע מישראל הנשבת

בין החיצונים, כדאי' על פ' (שם מ"ו) א ל ת י ר א ע ב ד י י ע ק ב ו א ל ת ח ת י ש ר א ל כ י ה נ נ י מ ו ש י ע ך מ ר ח ו ק

ו א ת ז ר ע י ך מ א ר ץ ש ב י ם ו כ' בס' שם טוב קטון בשביל תיקון קרי יאמר פ' זה ויכוון שורע"ך מארץ שבים קאי על טיפת זרע הנשבת

בין הקליפות, והנה אחר שאמר הנביא ישעי' רחצו הזכו הסירו רוע מלליכם מנגד עיני, וקאמר זאלו הרע למדו היטב ר"ל כיון דבעון הזה נקרא כולו רע, לכן בעשיית התשובה צריך להתרחק מקצה אל קצה, שלא יקרא שום אבר ממנו

רע, ואדרבה אותו אבר שהי' נקרא רע, יקרא טוב, דהיינו שיעשה לפניו משורת הדין אפי' מה שלא הי' מחויב לעשות, הא' יתרחק מ ל ש ו ן ה ר ע , כי

זה כנגד זה כשישמור הלשון מכל רע דהיינו מרכילות ומלשינות ומחשמ"ל ישמר ברית המעור, וכן כ' בר"ח שהיא א' מהסיבות המביא לידי קרי מי שאינו

משמר ברית הלשון, וכ' חכמי המוסר שע"ז נאמר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך, ואדרבה לשונו תהנה חכמה זו תורה ותפלה, ויתפלל על עצמו ועל אחרים,

וכן יתרחק מעין הרע שלא יהי' עינו רעה בשל אחרים, שלא יחמוד ויתאוה מה שאינו שלו, ואדרבה כשיש לחבירו שפע או ברכה והוא רואה אותו או מזכירו,

יברכיהו בשתי ברכות, כמו כן ירבה וכן יפרין, או השם ישמרהו וינצרהו מכל זכר רע, שע"י ברכה לא ישלוט עין הרע, ועי"ז נקרא טוב עין הוא יבורך, וכבר

בארנו דבחטא זה צריך מאוד לתקן העין, דעינא וליבא תרי סרטורי דעבירה, וכל אלו הם במלל לב רע, שמזה צריך להתרחק מאוד כי שם ביתו, ואדרבה

יהי' לב טוב, והראשון שלא יהי' גבה לב, כמו שאמר (משלי י"ו) תועבת ה' כל

גבה לבב, כי אם יתפוש מדת הכנעה וענוה, ענוה גימטריא ס"ם כי בזה מרחיקו ממנו, ואינו שורה ברוח נמוכה, ובכלל לב טוב להרבות צדקה, כי בנתינות צדקה מרבה שפע לעני ואביון אשר גזל ממנו בחטאיו ומקצץ כף תרשעה.

ושמעתי מפי ר' יואל מוכיח ז"ל, ואני אוסיף בו קצת ביאור, על זה דכתיב (דברים כ"ה) כי ינצו אנשים יחדיו איש

ואחיו וקרבה אשת האחד להציל אישה מיד

מכיהו ושלחה ידה והחזיקה במבושיו

וקצותה את כפה לא תחוס וגו' ופי' הא דאיש ואחיו

הוא היצה"ר, ונראה דקאי על הבא מחטאיו, אחר שהיצה"ר נעשה עמו איש ואחיו,

ועתה מתווד' ומתחרט ומכה על לבו, להכניע כחו של הס"ם כי שם חוננו, וקרבה

אשת הא' להציל את אשה מיד מכיהו, היא תרשעה בת זוגו, ושלחה ידה ותחזיקה

במבושיו ר"ל שעיי"כ סבורה להחזיק עצמה בו, ולא יכה עוד וינצל בעלה, וקאמר

וקצותה את כפה ר"ל על ידי הצדקה, לא תחוס עינך שתוריד דמעות, ולא

תחוס על העני, וקאמר דחשו משפט הא' שילמוד תורה שהיא נקראת משפטי ה',

דכן כ' בס' ר"ח כי הוא א' מתיקוני קרי, כי כיון שפגם בברית קודש צריך

לעסוק בתורה שחיא ג"כ ברית כנ"ל, כי הביטול תורה היא ג"כ סיבה שמביא

לידי קדי כמו מי שלא שמר ברית הלשון, והכ' יש לפרש ודרשו משפט ר"ל חקרו

מה משפט החוטא הזה, ר"ל מה שצריך שיסגף עצמו, וזנה כ' האר"י ז"ל והוא

נדפס בס' משנת חסידים, ה' אופנים, ולפי שאין ספר זה מצוי אגיד קוצר

אמריו, הא' הבא על הנדה יתענה ס"ט תעניות כמנין נידה מלא ביו"ד, הב'

על השחתת זרע יתענה פ"ד תעניות כמנין שלשה פעמים כ"ח נגד ג' כחות

אשר חטא בו שהם ס"ם לילי"ת רע, הג' אם בא על הבהמה או על הנכרים שהיא

עם דומה לחמור יתענה רי"ו תעניות כמנין ארי"ה מלך החיות, הד' ואם חטא

במשכב זכר ח"ו יתענה רל"ג תעניות כמנין זכור מלא ביו"ד, הה' אם חטא

במשכבי אשה יתענה שכ"ה תעניות כמנין בער"ה שהוא החמור שבעריות דהיינו

בערה אחר שנתקדשה בעודה בתולה, וכו' שם הכוונות מינים ממינים שונים לפי

החטא אשר פגם בשמות הקדושים שימון בכל יום ויום, ולבאר כוונת אלו שמות

הקדושים וטעמם הי' צריך ס' מיוחד, לכן עתה נאמר די שיאמר בכל יום התענית

ואני אמרתי נגדשתי מנגד עיניך אך בתשובה זו אכוין לתקן מה שפגמתי

בשמותיך הקדושים ועל ידי זה אוסיף להביט אל היכל קדשך.

וזהנה אלו התעניות תמה על פעם א', ואם חטא הרבה פעמים כ' השל"ה לתקן

על כל פעם ופעם שחטא, אכן בס' כבוד חכמים כ' שא"צ לסגף עצמו

כ"א כדי מספר ג' פעמים, וכתב הטעם עפ"י מה דאי' בזהר וז"ל ת"ח כד חטא

ב"נ זימנא חדא קמי' קב"ה עביד רשימין, כד חב ב' זימנא תנינא אתוקיף ההיא

רשימא יותר, כד חב ב' זימנא תליתאי אז אתפשט ההוא כתמה מסטרא

לסטרא עכ"ל, וכיון שעבר מעבר לעבד שוב אינו יכול לפגום בפנימתו יותר רק

שמתחזק ומתעבה יותר, ולכן אין צריך תיקון אלא כנגד ג' פעמים, וכן כ' שם

שאם חטא באבר א' הרבה עבירות א"צ תיקון אלא כנגד ג"פ על החמור שבו, וכיון שנתוקן החמור מתוקן ממילא הקל והיינו שאם חטא בחמור ג"פ, משא"כ אם לא חטא בחמורה אלא פעם א' צריך לסגף פעם אחת כנגד החמורה, וב"פ נגד הקל, והוי כאלו תיקן גם הקל ג"כ ג"פ וא"צ סיגוף יותר, ובסוף כ' והנראה כעיני כתבתי למען שמו הגדול ושלא תנעול דלת בפני השבים, והסכימו לדברינו חכמי וגאונים ראשי קהלות דמדינות ליטא יצ"ו, בעת התוועדות המדינה שהיה אז ושאר גאונים וגדולי ישראל שהיו אז שם עכ"ל, ונ"ל שאף שאין שורת הדין כן, כמו שאמ' בירוש' על פ' אקרא לאל גומר עלי א"ר אבין בת ג' שנים ויום א' נמלכו ב"ד לעברו, בתוליה חזרין, ואם לאו אין בתולי' חזרין, ובפרט בענין הזה שאין יתר העם צריכין להחמיר יותר ממה שהורו להם הכ"ה, וכן תרוב בני תורה דפה אשר דברתי עמהם, ובדאשם הגאון הרב אב"ד דקהילתינו הסכימו לזה, ונראה שע"ז רמז הנביא (עמוס ב') באמרו כה אמר ה' ע' ל שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעליים, ולדעתי כך הוא, שה' אמר שאינו מבקש תשובה אלא על ג"פ, אבל על פעם ארבעה אינו מכריחים לתשובה, והיינו דקאמר על ארבעה לא אשיבנו, ואין אני מכריחים לתשובה, וקאמר על מכרם בכסף צדיק ואביון, דהנה אי' בס' מאורוז נתן, שהצדיק יסוד עולם בזמן הגלות נקרא אביון, וקאמר דאפי' על מכרם בכסף צדיק ואביון ר"ל שבשביל תאוותן דכסף מלשון נכסף נכספתי גורמים שהחיצונים יתקיים מהקדושה שהוא הפגם גדול שכל עבירות כמו שבארנו לעיל, אפ"ה אין הקב"ה מבקש סיגופים אלא על ג"פ ומסיים בעבור נעלים ר"ל דאל"ה הי' נועל דלת בפני השבים והקב"ה רוצה בתשובה ואינו רוצה לנעול דלת בפני בעל התשובה, ונמצא לפי מה שבארנו שאפי' חטא הרבה פעמים בא' מה' בחינות הנ"ל, אין צריך להתענות כ"א או ג' פעמים מספר נידה או ג"פ מספר כ"ח שהוא ט' פעמים כ"ח, והסימן ע"ז שיעור גנזי גנז וילולי יקיל דפעם א' הוא שיעור ג' כחות וג' פעמים הוא שיעור ט' כחות, או ג' פעמים מוספר ארי"ה או ג' פעמים מספר זכור"ר או ג' פעמים מספר נער"ה שהוא תתקע"ה תעניות, ומפני שאלו תעניות ימשכו זמן רב, וכבר בארנו לעיל שצריך רפואה חזקה כדי שלא יפגום ח"ו בזמן התשובה בעוד שכח הטומאה דבוק בו, ובקל הוא חוטא ויצטרך להתחיל מראשיתו, וגם פן יטרוף ח"ו את השעה, לכן זאת היא עצה היעוצה, שישלים מספר התעניות ע"י הפסקות, וחשבון של הפסקות הוא כך, הפסקה של שני ימים רצופים נחשב לכ"ז תעניות, דהיינו שלעולם יום ראשון נחשב כיום אחד, והיום השני נחשב לכ"ו תעניות כמנין הוי"ה, יחד כ"ז, והיום השלישי נחשב ל"ג תעניות כמנין אחד, ועם ב' ימים הראשונים יחד מ"ם, והיום הר' נחשב לכ"ו פעמים מספר מ"ם וחד כ"ז פעמים מ"ם שהוא תתר"ף, והיום הא' הוא נגד י"ג פעמים מספר מ' יחד מ"ם פעמים שהוא אל"ף ת"ר ימים, והיום וי"ו הוא מ"ם פעמים מ"ם וחד הוי כאלו התענה מ"א פעמים אלף ת"ר שהוא ס"ה אלפים ות"ר ימים, ונמצא מי שיוכל להתענות הפסקת של

אור"ח 1234567

אור"ח 1234567

אור"ח 1234567

ד' ימים אפי' חטא בברית קודש הרבה פעמים בעון החמור, די בהפסקה א' כנ"ל ואם אין בו כח כ"א להתענות ג' ימים רצופים, די על עון החמור בה' הפסקות, וכן תקיש על השאר, דבעון השחתת זרע צריך ט' פעמים ב"ה שהם רנ"ב תעניות די בה' הפסקות של ג' ימים, כי כל הפסקה זה עולה מ"ם ימים, וה' פעמים מ"ם הם שני מאות ועוד שני הפסקות של ב' שכל א' עולה כ"ו יחד רנ"ד והוא יותר מג"פ פ"ד, וממילא תוכלו לחשוב בכל מיני הפסקות אשר תרצו לבחור כמה שצריכים להתענות על כל בחינה מאלו ה' בחינות, עוד מצאתי בספר

הנ"ל
אוצר החכמה

חמדת הלבבות וז"ל כל מי שיקום באשמדות הבוקר שעה א' קודם היום ועוסק בתורה כל היום ההוא וכל הלילה אחריו עד אחר תפלת שחר של יום שני ולא יספיק מהגות בתורה רק לעת מצוא ולהתפלל ולאכול סעודתו לשובע לנפשו ולא מותרת ה"ז נחשב לתשעי כח אשר לא יוכלו להתענות ל"ג תעניות ואשר יוכל גם להתענות כל אותן הכ"ו שעות נחשב לו לכ"ו תעניות וקולא זו הוא לבני תורה וליתר העם אשר אין ידעין ללמוד מצאתי גם כן קולא גדולה לתשעי כח שאין יכולין להתענות הפסקות כנ"ל שאם יתענה ב"ה דהיינו שיפסיק מבעוד יום של יום א' ויתענה יום ב' ובליילה יאכל וכן יעשה ביום ה' ונמצא שכל העשה ימים ה' בתעניות דהיינו מקצת יום א' ויום ב' כולו ומקצת יום ג' וד' ויום ה' כולו ומקצת יום ו' נחשב לו כאלו התענה ו' תעניות, ונאמר דכל הני קולות הם לענין הסיגוף אבל מ"מ אגרא דתעניתא צדקתא בודאי לענין מספר התעניות שהם הסיגוף ר"ל שהסיגוף של הפסקות או התמדות התורה חשוב כאלו התענה הרבה ימים, אבל לענין הצדקה מחויב ליתן בכל יום צדקה, דזה אגרא דתעניתא, ודאי מסתבר שצריך ליתן כפי ערכו וא"כ לכה"פ צריך ליתן כ"ב פרוטות כפי מספר הימים שצריך להתענות, אלו ה' משלימים בימים פרטיים, ופן יאמר כיון שהסיגוף של ג"פ מספר הימים מהני על הרבה פעמים נחטא עוד, ולבסוף נעשה תשובה על ג"פ, ויועיל על הרבה פעמים, ידוע להוי לכם מה דאי' בגמ' דיומא תאומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, ואף שלפי פשוטו משמע דדוקא אם אמר אחטא ואשוב ב"פ אבל אם אומר פ"א מספיקין בידו, ופן תאמרו ח"ו נחטא עוד הפעם, לכך נאמר דודאי על תאומר אפי' פ"א אחטא ואשוב שורת הדין נותן שלא יהיו מספיקין בידו לעשות תשובה דמ"ש, והא דקאמר הגמ' אחטא ואשוב ב"פ משום דהגמ' לאו באנשים כמונו היום לחד מדבר, כ"א בכל גווני ולפעמים יש בני אדם אשר אם אמר פ"א אחטא ואשוב שראוי להספיק לו תשובה, ומש"ה נקט הגמ' ב"פ דבזה אין שום אדם שמספיקין בידו לעשות.

הנ"ל
אוצר החכמה

ולבאר נאמר, דהנה כ' חכמי המוסר כי פי' הא דכתיב כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא הוא משום דהתשובה נקדחת טובה, ואי אפשר לעשות תשובה כ"א שחטא קודם, ובוה ראינו ליישב דברי ר"ת על מה שהק' תוס' על דא דאי' בגמרא (שבת י"ב ע"ב) דר"י אמר אני אקרא לאור הנר ולא אטה ולבסוף קרא והטה את הנר ובמכות א' דר' יהודה בן טבאי הרג עד זומם וכדמהון הרבה בש"ס, ואמאי לא פריך הגמ' והא אפי' בהמתן אין הקב"ה מביא

אור לִישְׁרִים

לד

תקלה על ידן וכו', ותי' ר"ת דלא פריך בשום מקום אלא גבי אכילת איסור שגנאי הוא לצדיק ביותר עכ"ל. ויש לדקדק דכמו שהקב"ה משמר לצדיק מאכילת איסור ה"נ יכול לשמור אותו מכל דבר רע, ולדברינו יובן וידוקדק נמי הלשון דקאמר ולא פריך וכו', דהכי הל"ל דהא דאין הקב"ה מביא תקלה הוא רק באכילת האיסור, ויתורץ גמי הא דאמר ר"י אני אקרא ולא אטה הלא הי' לו ללמוד מאדון החכמים שהוא שלמה המלך ע"ה שאמר אני ארבה ולא אסור שלא הי' יכול לסמוך על חכמתו, ואיך סבר ר"י לסמוך על חכמתו, ונראה דהנה לפעמים שגגה הבאה לצדיק אינו תקלה לו משום דהתשובה היא אחת ממצות עשה, והנה אם אין הצדיק יודע משום חטא ועון שעשה אין יכול לקיים מצות התשובה, ולכן הקב"ה מביא שגגה אחת לידו ואין זה תקלה לו, אדרבה עי"ז מקיים מ"ע של התשובה, אך עז"ק א"כ בכל מקום דפריך הגמ' השתא בהמתן של צדיקים וכו' לכאורה לא מקשה מידי דשמא אותו הצדיק אינו יודע משום חטא ומש"ה הביא הקב"ה תקלה זאת לידו כנ"ל, לכן כ' ר"ת דבאמת לא פריך רק במידי דאכילה שגנאי הוא לו ביותר, ובזה ודאי הקב"ה משמרו מזה, וכשהקב"ה רוצה להביא שגגה לידו מביא לידו מדי דלאו בר אכילה, וק"ל.

ולפ"ז י"ל דמי שהוא צדיק גמור ואינו יודע משום חטא בעולם אינו מחוייב לשמור עצמו שלא יבא לידי שגגה, כי אדרבה שאם יחטא בשוגג ישוב, ולפ"ז י"ל דר"י לא ידע משום חטא ורצה לקיים מצות התשובה, ולכן אמר אני אקרא ולא אטה, שלא יהי' מזיד ואם יזדמן שאשגוג אז אוכל לקיים מ"ע של תשובה, אכן מי שאומר שני פעמים אחטא ואשוב כודאי אין מספיקין בידו להשיב, והגמ' רוצה לומר בכל גווני דאין מספיקין בידו מש"ה נקט שני פעמים וק"ל.

והנה אנו בעונינו מליאי חטאים שנוכל להשיב בכל עת ורגע לקיים מצות תשובה, כודאי אם יאמר ח"ו רק פ"א אחטא ואשוב אין מספיקין וכו', והנה כתוב בס' מרפא לנפש שביום התענית ילבש שק, ויכול לקיים זה בחלק פשתן גרוע שאין גופו רגיל בו, במקום שק, וישים אפ"ר במקום פא"ר שהוא מקום הנחת תפילין כי כן הוא נוטריקן של תשובה תענית שק ואפר במקום הנחת תפילין, וגם בסעודה שמפסיק בה קודם התענית יתבודד ויאכל לחם עם קצת אפר, ויבכה על אריכת הגלות של השכינה ושפחה כי תירוש גבירתה בעונינו, ויספיד את נפשו האומללה אשר גרם לה דיחוי ממחיצתו של הקב"ה שאר עונשין שבארנו לעיל, לקיים מה שנא' כי אפר כלחם אכלתי ושיקוי בבכי משכתי, וכן הוא נוטריקן של תשובה שק ואפר בכי והספד.

והנה כ' חכמי המוסר שאלו ימים המשמשיין ובאין, שהם פ' שובבי"ם ת"ת, המה מסוגלים ביותר לתקן זה החטא, שע"ז תקנו להתענות בשנת העיבוד באלו הימים, כי גם ירידתם למצרים וגאולתן הי' כדי לתקן חטא זה, והנה מי שמקיים מה שאמרנו עד הנה כבר יצא מסכנות המות, אך דרך החולי לאחר שיצא מידי הסכנה, צריך לחזק בגופו מינים המחזיקים ומוסיפים בה, וצריך הרופא להודיע איזה מהם דברים המחזיקים, כדי שאיזה מהן שיוזמן

לו ויכל למצוא אותו, טוב לו שיתחזק בזה, ואף שאינו מוציא כולם, מ"מ כבר
 יצא מידי הסכנה, וכן הוא בחולי הנפש צריך אני ג"כ להדיע במה יזכה להשיב
 נפשו ולהברותו, וע"ז אמר הנביא א ש ר ו ח מ ו ין, ר"ל שיחזיק הנגזל
 שהוא הקב"ה כביכול, שישב כפי מה שגזל ממנו, ר"ל תחת אשר ישפך
 שפע לחיצונים יוסיף לו שפע בענין אשר פגם, ונכלל בתוכו וי"ו
 דברים, דהיינו שיהדר להיות עולה לתורה, וטוב שיהי' פעם אחת
 בחודש, כי ידוע שהשבועה קרואים הם נגד שבועה ימי המעשה אשר פגם,
 ב' להגות בתורה קודם השכיבה כמו שהובאנו לעיל מפ' שבע ילין בל יפקוד רע,
 ומה טוב שילמוד משניות, וכן לימוד רזין דאורייתא כי הוא תיקן לאותו המרה
 שפגם בה, וע"י לימודו יתקן, ומה מאוד טוב שיניח ללמוד בביתו בלילה, כי
 הלימוד והתורה מציל ומגין על כל ב"ב שלא יבואו לידי כך, חלמדיים בלילה
 הם נקראים שומרי הלילות, ובפרט הבל פיהם של תשכ"ר, שע"ז העולם מתקיים
 ואינו מתמוגג זעיר זעיר, ולזה אמרו כל בית שאין נשמע בו ד"ת בלילה לסוף
 נשרף דקאי על נפש ב"ב, ג' להתפלל תפלותיו בבכי ודמעות כי הדמע מתקן
 דמעות העשוקים אשר אין להם מנחם, ד' שיתחמם האדם עד שיוזע בעת עשיית
 המצוה הבאה לידו, ובפרט בעשיית המצוה לפסח, שבזה מבער החמץ, ה' לשמר
 את השבת כי שבת הוא ג"כ אות ברית קדש ושקולה מצות שבת כנגד כל התורה
 וכאמרם השומר שבת מהלכתו אפי' חטא כדור אגוש מוחלין לו, וכן מצות
 ציצית ששקולה נגד תרי"ג מצות כנודע, גם הסתכלות בציצית הוא תיקון על
 העינים, וי"ו יזהר בתנחת תפילין לתקן חיד וזלב ומוח, וקאמר ש פ ט ו
 י ת ו מ ר י ב ו א ל מ נ ה, היתום והאלמנה ידוע שמדת יוסף הצדיק
 נקרא יתום שע"ז כתיב ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה ר"ת יתום, והשכינה
 בזמן הזה היא נקראת אלמנה כדכתיב (איכה א') היתה כאלמנה, ולכן תחת אשר
 פגם בשני אלו יעשה כמשפט הראוי להם וישלים מה שפגם, ויש בכלל זה וי"ו
 דברים, הא' כתבו שטוב לתיקון זה לגדל יתום בתוך ביתו, וה"ה כל טוב שעושה
 ליתום ואלמנה הוא תיקון לזה, והב' שטוב מאוד להרבות גרות לשבת ובעונג,
 כי בזה מקשט קישוטי כלה, וכן לחדש חידושי תורה שבזה נמי מקשט הכל"ה
 אותיות הלכ"ה, אך יזהר מאוד שלא ילמוד ח"ו תורת שוא, כי אדרבה זה א' מעון
 הסיבות המביאה לידי כך, הג' להיות רודף שלום, ובפרט בין איש לאשתו לחבב
 אישה לבעלה, הד' שאם לא יוכל לישן יאמר הפסוק א ו ר ז ר ו ע
 ל צ ד י ק ו ל י ש ר י ל ב ש מ ח ה ויכוון שבסופי תיבות אור
 זרוע לצדיק אותיות קר"ע שבשם זה יהי' נקרעו הקליפות, וסופי תיבות של ישרי
 לב שמחה הוא במספר טוב שהוא מספר קטן של שם הוי"ה ב"ה, ויזהר שיהי'
 נכלל בכלל הצדיקים, ויקים בכל יום מלת צדיק דהיינו צ' אמנים ד' קדושות יו"ד
 קדישים ק' ברכות, ותמיד בשעת הוצאות ס"ת יאמר בריך שמי' וגו' דשם הוא
 שיהי' נכלל בכלל הצדיקים ועל בנין בה"מ, ה' שיכנסו ילדים תחת כנפי השכינה
 נגד מה שהוציא ממנו ע"י סחיטת ילדים דהיינו שיהדר להיות מזהל, ובפרט
 להיות סנדק שנוטל הילד על ברכיים, וי"ו להיות נזהר בסמיכות גאולה לתפלה,
 וקאמר נמי ל כ ו ג א ו כ ח ה, שזה הוא תיקן גדול להוכיח את חבריו

דהיינו תחת אשר הוציא מה שראוי להכניס כן יכנוס הרשעים אשר הם בידי הקליפות ומחזירן למוטב, וכבר אמרנו שבדור הזה אין מי שראוי להוכיח שאם אומר לו טול קיסם מבין עיניך אומרים לו טול קורה מבין עיניך, אך זה שייך דוקא אם א' עומד מעצמו להוכיח, אכן אם חבירו מבקש ממנו אחי אם אתה רואה בנפשי מום ופגם אמור לי, כוודאי לא שייך לומר שישב לו טול קורה מבין עיניך, לכן קאמר שכל אחד יאמר לחבירו לכו נא ונוכחה ואם תעשה כל אלה הדברים אז יאמר ה' אֵם יֵה י' חֵטֵא יִכֵּם כִּשְׁנֵים כִּשְׁלֹג יִלְבִּינוּ וְאֵם יֵאדִימוּ כִּתּוּלֵעַ כִּצְמֵר יֵה י', אך כל אלה הדברים הם לתקן הפגם כאשר בארנו למעלה, אבל לתחזיר שפע הקדושה אשר ירדו לחיצונים, אפי' יתן כל נביות לא מהני, כ"א בתפלה ורחמים, וכבר תקנו ע"ז להתפלל בברכת תקע בשופר וגו' תפלה מיוחדת לקבץ ניצוצי קדושה שירדו לחיצונים והוא בדפס בכמה סידורים, וגם בשערי ציון, ונראה שתקנו זאת התפלה בברכות קיבוץ גלויות, כי זה לא יעשה כי אם בשעת קיבוץ גלות, רק שע"י תפילותינו מתפללים שיתקרב הגאולה, כי לפ"מ שבארנו שהקדושה ניתן מאתו ית' להחיצונים, איך יכול לקחת מאתם מכל וכל שלא ישאר מאומה, הלא כללל הוא כל מקום שהגיע לשם הקדושה אעפ"י שחזרה למעלה נשאר רשע, אמנם א' שלעתידי יתהפך הס"ם למלאך הקדוש ויכנוס בקדושה, ויקח את כל אשר לו עמו, ובוה ראינו לבאר הא דאיתא (ברכות ל') אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעוה"ז שנאמר (תהלים פ"ו) או ימלא שחוק פינו ולשונינו רנה, אימתי בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה, ולכאורה אינו מובן הלא רישא דקרא הוא שיר המעלות בשוב ה' את שבות ציון היינו כחולמים וע"ז קאמר או ימלא וכו' והכי הל"ל אימתי ימלא שחוק פינו בזמן שישב ה' את שבות ציון, ולדברינו יובן שרוצה לתת טעם למה בעוה"ז אסור למלאות ולעתידי מותר למלאות, לכן קאמר בזמן שיאמרו בגוים וכו', ובוה יתורץ דאיתא בר"ח פ"ז משער הקדושה שהס"ם ובת זוגו נקראים אלה, שנאמר (דברים ל"א) על כי אין אלוה בקרבי מצאני הרעות האלה, ונמצא דקאמר או יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים, ו"ל שהס"ם כשיכנס לקדושה יאמרו חגוים נחלתו הלואי שעשה ה' עמנו מה שעשה עמו, הוא אשר פיתה אותנו לכל התועבות, והוא נעשה קדוש, ואלו הי' השם עשה גם עמנו היינו שמחים, ואימתי יאמרו כשישיב ה' את שבות ציון, היינו זרע קודש שנשתפך, כמו שכתבנו לעיל על פ' ואת זרעך מארץ שבים, כשהיינו כחולמים דהיינו מה שנעשה בחלום, ודהיינו כשיכנוס השם בקדושה או יאמרו בגוים וכו', ולכן קאמר ר' יוחנן שאין למלאות פיו שחוק בעוה"ז כי השחוק והקלות ראש מביא לידי העבירה, אכן כשיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה ויתבטל היצר הרע, אז יהי' מותר למלאות שחוק, ואמר תו שובת ה' את שביתנו כאפיקים בנגב, ר"ל אף שאנחנו יבישים בנגב שאינו בנו לחלחית תורה ומע"ט, תשיב את שביתנו כאפיקים בנגב, הלא גם בארץ הנגב יוציא לפעמים אפיקי מים ומהם משקין את הנגב, וכמו כן תשיב את שביתנו בדמעות עינינו, וקאמר הזורעים ר"ל

הוא הדין

הוא הדין

הוא הדין

הוא הדין

הוא הדין

הוא הדין

אותן שזורעין לריק, בדמעה ברנה יקצורו, ורנה זו תפלה ר"ל שבוה יקצורו שידין ורוחין ולילין ונגעי ב"א אשר בראנו שיבערו מן הארץ חוה נקרא קצירה, כמו שתקנו לומר פסוקי דזמרה קודם התפילה שבוה מזמרים את הקליפות, הלך ילך ובכה נושא משך הזרע ר"ל שלא בעת אסיפת בבתי כנסיות ובה"מ לבד תרדו דמעה, כי אם בשעה שהולכים לביתם כמ"ש במסותרים תבכה נפשי על נושא משך הזרע שהוא נושא העק במה שמשך הזרע, וקאמר בא יבא ברנה ר"ל שיכנס לבה"כ להתפלל להיות נושא אלומותיו ר"ל שיקצר הזרע והבן.

אוצר החכמה

אוצר החכמה

ובזה הענין נסיים בעניני הסדרה, דאי' בגמרא (ברכות נ"א) ר"נ ור' יצחק הוי יתבי בסעודתא א"ל ר"נ לר' יצחק נימא מר מילי דאורייתא א"ל אין משיחין בסעודה, כי הוי גמרי סעודתא אמר הכי אמר ר' יוחנן יעקב אבינו לא מת א"ל וכי בכדי נמי חנטו חנטוהו וספדי ספדוהו א"ל אני מקרא דורש ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, ומקשים העולם האין מתורץ קושייתו, ואם נאמר דלא חש לקושייתו משום דלפי הנראה הי' מת לעיני מצרים ופרעה, ומשום הכי כבוד עשו לו במותו וחנטוהו, וכן ההספד שעשה לו הוא כמו שמצינו גבי אלישע שקרע בגדיו על פרידת אלי' ממנו, ופריך הגמרא והא אלי' חי הוא ומתריך כיון שלא ראוהו עוד לגבי ידידי' כמת חשוב, ונמצא שספדוהו כיון שנסתלק מהם, והא ציוה לשאת אותו למערת המכפילה, דא"כ הי' לתרץ זה שמדברי ר' יוחנן מוכח זה, אלא ודאי משום דחשיב לי' לדוחק, א"כ גם על הקרא נשאר הקושי, ובשלמא אי הוי פריך לי' מנ"ל לר' יוחנן ע"ז הוי מתריך שפיר מקרא הוא דורש, אבל על קו' וכי בכדי וכו' לא שייך לומר מקרא אני דורש, ועוד הלא הוא לא אמר המאמר הזה שיעקב לא מת, לכן נאמר דהנה בהך קרא דקאמר אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבבים ועב יעקב שקט ושאנן ואין מחריד, ויש לפרש בשתי דרכים או שהך תיבת ישראל קאי על יעקב עצמו, ואע"ג שכבר הזכיר יעקב וגם אחר שאמר כי הנני מושיעך מרחוק אמר ושב יעקב מכל מקום דרך הקרא לנקוט הדבר בכפל בשינוי הלשון, וכן מיוסד רוב פסוקים, ובפרט בתהלה לדוד שכל הפסוקים הם כפולים, או נאמר שאל תחת ישראל קאי על כלל ישראל, ונאמר דזה תלי' בשני אופנים, דלפי פשוטו קאי ואת זרעך מארץ שבבים על זרע ישראל שיהי' בעת הזאת בארץ שבבים, ששיבם ויקבצם, אכן כבר בארנו לפי חכמי הקבלה שקאי על טיפות זרע שנשבה בין הקליפות, ותלי' בזה דאם נאמר שישאל קאי על יעקב עצמו, ונמצא כי אני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבבים קאי נמי על יעקב צריכין לפרש שזרעך קאי על בני ישראל שיהי' באותו פעם בשבי, שאין לפרש דקאי על טיפת זרע ודאי דקאמר נמי בהאי קרא פדות בני ישראל שהם ג"כ בכלל זרעו, ואמאי לא קאמר נמי טיפת זרע של בני ישראל, דודאי טיפות שלהם לא מקרא זרע יעקב, או דוקרא לא מיירי מטיפת זרע ודק מיירי מפדות בני ישראל, וכיון שקאי על בני ישראל שייך לומר ההיקש מה זרעך בדים אף הוא בחיים, אכן אם נאמר דישאל קאי על כלל ישראל צריך לומר

אוצר החכמה

אוצר החכמה

כפירש הוזהר דודאי זרע ישראל הם נמי בכלל ישראל, ולמאי הוצרך לומר זאת
 זרעין וכו' וצ"ל דקאי על טיפת זרע שנשבה מישראל, והשתא אין שייך לומר
 מה זרעין בחיים וכו' דעל טפות זרע לא שייך כלל חיים, ונמצא דעל יעקב לא
 קאי אלא הסיפא דקרא ושב יעקב וכו', אך עז"ק דאמאי לא הבטיח ליעקב
 שישב זרעו כמו שהבטיח לבני ישראל, וצ"ל שלא נשכ' ממנו כלל כמו שמצינו
 שעד פ"ד שנה לא ראה קרי שכבר עברו רוב שנותיו ולא חטא ומסתמא שוב
 לא יחטא, ולפ"ז הא דאמר ר' יוחנן יעקב לא מת היינו משום דצדיקים במיתתן
 קרוים חיים, והא דקאמר דוקא על יעקב יש לומר משום דאדם שראה קרי נקרא
 רע וגרוע יותר מרשע שבחייו קרוי מת, אלא שאם עושה תשובה או נקרא חי,
 והיינו דאמרינן שהקב"ה מחי מתים בכל יום, ובאמת אין זה כ"א לעתיד לבא,
 אמנם לפי דברינו מובן שהקב"ה מקבל תשובה מרשעים אחר שהם נעשו כמתים
 ומחי אותם, ולפ"ז אפי' צדיק שבמיתתו קרוי חי מ"מ אם ראה קרי כימיו באותו
 רגע שעדיין לא שב הי' בכלל מת, דבזה נאבדו כל מצותיו עד שישב ואז נקרא
 חי, אכן יעקב שלא ראה קרי מימיו לא מת מעולם, וע"ז דאי לא ק' וכי בכדי
 וכו' דבאמת הי' מת ככל הצדיקים אבל לא נקרא מת שבמיתתו קרוי חי, אך
 מנ"ל שיעקב לא ראה קרי אחר פ"ד שנים שנולד ראובן, אמנם מכאן שלא הבטיח
 ליעקב שישב זרעו, ואמנם אם נאמר שהנני מושיעך ואת זרעך קאי נמי על
 יעקב לא מוכח מידי שלא ראה קרי, אך מ"מ מוכח דיעקב לא מת מכאן ההיקש
 דמה בניו בחיים וכו', וא"כ דברי ר' יוחנן נכונים אבל ר' יצחק לא הי' יודע
 להשיב אי הך ק' וכי בכדי וכו' הי' ק' אי לאו והיינו דקאמר מקרא אני דחש,
 ומש"ה אין אני יודע לתרץ קושייתך איך סבר ר' יוחנן כב' אופנים וק"ל.

ובזכות דברינו אלה יתא רעוא שנזכה לתחי' המתים, והיינו שהקב"ה יקבל
 תפילתינו ויקוים בנו כלע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים,
 ויקוים בנו ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק
 ואת זרעך מארץ שבים ובא לציון גואל בביא.